

KOPÓCS TIBOR

VIII. MÉDIASZTÁR

SCHOLA PRIVATA GUTAIENSIS, 2017. ÁPRILIS 6.

„... és ezennel meghirdetem a nyolcadik Médiasztár országos diákújságírói versenyt...” – mondta ünnepi záróbeszédében egy évvel korábban Bálint Katalin, a gútai Magyar Magán Szakközépiskola magyar szakos tanárnője, a MÉDIASZTÁR főszerzője, és íme, 2017. április 6-án sorra került a VIII. MÉDIASZTÁR országos diákújságírói, tehetség gondozói verseny a Schola Privata Gutaiensis iskolaépületében.

17 iskola 59 diákja és 15 felkészítő nevezett a verseny-megmérettetésre. Érdemes felsorolni az iskolákat: Magyar Tannyelvű Magán Gimnázium, Dunaszerdahely; Marianum Egyházi Alapiskola, a Selye János Gimnázium és a Kereskedelmi és Szolgáltatóipari Szakközépiskola, Révkomárom; Kodály Zoltán Gimnázium, Galánta; Magyar Tannyelvű Alapiskola és Gimnázium Pozsony (Duna utca); Ady Endre Alapiskola, Párkány; Alapiskola, Felsőszeli; Borsos Mihály Alapiskola, Nagyfödém; II. Rákóczi Ferenc Alapiskola, Gúta; Tarczy Lajos Alapiskola, Hetény; Kazinczy Ferenc Alapiskola, Tornalja; Gregorovits Lipót Alapiskola, Jóka; Alapiskola és Óvoda, Ipolyszakállás; Alapiskola, Dunamocs; Építőipari Szakközépiskola, Ógyalla; Magyar Tannyelvű Magán Szakközépiskola, Gúta.

A diákújságírói és az iskolaújság készítésének magyar iskolák közötti versenyzetető gondolat Cseri Ilona tanárnő, a gútai Magyar Magán Szakközépiskola egykori tanárának agyában született még 2008 nyarán. Szokol Dezső, a kiváló iskolaszervező támogatta az ötlet megvalósítását. Magániskoláját az elmúlt huszonöt évben számos hasznosítható ötlettel magas szintű oktató-nevelő intézménnyé fejlesztette nemcsak az épület remek építészeti komplexumával, de sokrétű tárgyi – főleg iparművészeti – oktató rendszerében is. Meggyőződése, hogy a régi 'bevált' oktatási módszereken át kell lépni, új tantárgyakat (a társadalmi fejlődés igényeinek megfelelően) életszerű, oktató-nevelői módszereket kell alkalmazni a tanulók életre való felkészítéséhez. Az iskola vezetősége és maga Szokol Dezső is hangsúlyozza, hogy szellemiségében a magyarságtudat, az emberiség, az erkölcsi magatartás, a kultúránk és hagyományaink megőrzését és fejlesztését elsőrendű feladatnak tekintik. Ez az el-

kötelezettség pedig számos szülőt győz meg arról, hogy gyermekeiket jó helyen készítik fel az életre.

A MÉDIASZTÁR ötlete is ilyen elgondolásból vált életszerűvé. A meghirdetett szándék szerint a felvidéki alap- és középiskolák diákjainak beszéd- és íráskészségét segítő ösztönzések arra irányulnak, hogy az iskolai diákújságban (tudósítást, prózát, verset) mint hírközlő médiában próbálják ki tehetségüket diákjaink, természetesen pedagógusi pallérozással és a verseny szellemében a zsűri által is megmérettetve. Azok a diákok kerültek a versenybe, akik az 'otthoni' versenyeken a legnagyobb pontszámot érték el. Három kategóriában versenyeztek: I. kategória: 5.-7. évfolyam, II. kategória: 8.-9. évfolyam, III. kategória: középiskolások (beszéd, írás és szóelemzés), külön kategória volt a fotóriporter és az iskolaújság készítése.

A bírálóbizottság is ennek megfelelően lett felkérve a tekintélyes hazai magyar médiák képviselőiből (Katedra, Új Szó, Vasárnap, Új Nő, Pátria Rádió, Dunatáj, Atelier művészeti folyóirat). A levelező fordulóban az I. kategória győztese Kovács Emese (felkészítő tanára Forgács Péter, Ady Endre Alapiskola, Párkány), a II. kategóriában Vincze Melinda Erzsébet (felkészítő tanára Forgács Péter, Ady Endre Alapiskola, Párkány), míg a III. kategóriában Szalay Krisztina (felkészítő tanára Farkas Adrianna, Selye János Gimnázium, Révkomárom) győzött. A döntő eredményeit az előző számunkban ismertettük.

A zsűrielnökök magasra értékelték a diákok teljesítéseit, például Fibi Sándor dicsérte a versenyzők ötletgazdagságát, a választékos íráskészséget, Hodossy Gyula a szép magyar beszédet, a vers, a próza iránti fogékonyságot, ám figyelmeztetett a tudósítói (újságírói) szabályok betartására, Szalay Zoltán pedig hangsúlyozta a stilisztikai és a helyesírás szabályainak elengedhetetlen ismeretét és fontosságát az újságírói szakmában. A fotóriporter munkákat Holop Ferenc fotóművész, az Iskolaújságokat pedig én (K. T.) voltam hivatott méltatni.

ISKOLAÚJSÁG

Itt álljunk meg egy rövid 'szakmai' kitérőre. Először is: sajnálatos, hogy csak

három iskolaújság mérettette meg magát ezen a versenyen (*Bakancs*, a Schola Privata Gutaiensis diáklap, 2016. december, 2. szám; *Szittyakürt*, XIII. évfolyam, 2. szám, a II. Rákóczi Ferenc Alapiskola diáklapja, Gúta; *Lég-hajó* sulilap, IV. évfolyam, 2. szám, a Benyovszky Rudolf Alapiskola, Lég). Mindhárom lap külalakra (is) nagyon eltérő. A *Bakancs* fejléce (megnevezése) jellegtelen, szinte beleveszik a szövegtengerbe, a *Szittyakürt* fejléce hangsúlyos, ám sok a körülötte lévő információhalmoz, és nincs 'tipográfiai' rendszerben tartva. A *Lég-hajó* fejléctet pedig elnyomják a harsány színezetű dekorációk, amelyek a további szövegek egyvelege túlharsogják a lap címét. Ezek a lapok A/5-ös méretben, 8, illetve 12 oldalon jelentek meg, gerincben szövegselvé. A lapok arculatának (grafikai design) 'megtervezésében' a pillanatnyi ötletelés (ad hoc) dominál, a szöveg megjelenítése (tipográfia) esetleges, a sűrűn telerakott színes fotók és egyéb díszítő elemek, alányomások rendszertelenek, nem szolgálják a lap esztétikai látványát, olvashatóságát, a fotók – gyakran – egymásba csúsztatva, képaláírások nélkül...

E néhány (tervezői, de inkább tervezet-nélküli) hiányosság felsorolásával szeretném felhívni az iskolaújság készítőinek a figyelmét arra – mint ahogy azt az újságírásnál a stilisztikai, helyesírási ismeretek nélkülözhetlenségére hívták fel a figyelmet a zsűrielnökök –, hogy az újság, de még a sulilap megtervezésének is vannak elengedhetetlen szabályai, ismeretei. Ezekről szeretnék néhány szükséges információt átadni.

A LAP FORMÁTUMA

Ajánlatos A/4-es méretű iskolalapot tervezni és kiadni, 8, ill. 12 oldalon. Az A/4-es méretben (21x29,7 cm) meghatározzuk a 'szedéstükröt', azaz kijelöljük a margókat fejben, jobbról, balról és lábban. Javasolt fejben, jobbról, balról 1,5 cm, lábban 2,7 cm, s így megkapjuk a szedéstükrő méretét: 18x25,5 cm, amelyben a szöveget és az illusztratív anyagot tervezzük. Ajánlatos 'tükröt' készíteni, amelyben felvázoljuk (ceruzával felskicceljük) a szöveg és a képanyag elhelyezését.

A borítón (első oldal) helyezük el a lap címét (rajzoltat vagy PC-n meg-

szerkesztve) hangsúlyosan úgy, hogy itt jelöljük a lap évfolyamát, a megjelenési dátumát, illetve a sorszámát. Ide kerül a lap kiadójának megnevezése is. Mindez egy kompakt (blikkfangos) önálló egységet képezzen. Az első oldalon közölhetünk ('behangozunk') fontosabb híryananyagot vagy érdekes, nagyobb méretű fotót, de ne zsúfoljuk túl az oldalt, inkább az esztétikumát hangsúlyozzuk. A 'belívek' pedig a második oldallal kezdődnek. Itt jelöljük az oldalszámozást (pagináció), általában lábban a szedés-tükör alján balról, jobbról helyezük el a szöveg alatt a számokat. Kijelöljük a 'hasábok' szedésszélességét: balra-jobbra zárva (zászlóra szedve), tömbbe vagy tengelyre szedve a szöveget.

Az oldalszámozást a belívek utolsó oldaláig számozzuk (pagináljuk). A borító hátulján ugyancsak kevés anyaggal dolgozzunk: például utalhatunk a következő szám érdekes tartalmára fotóval vagy blikkfangos grafikai tervszettel, rövid szöveggel. A záradékszöveget (kolofón vagy tirázs), ahol a lapra vonatkozó információkat közöljük: a lap kiadója, főszerkesztője, szerkesztői, korrektor, grafikai arculat tervezője, nyomdai kivitelezője, példányszáma, esetleg árusítási összege van feltüntetve, általában a második vagy az utolsó előtti oldalon hozzuk, kisebb betűvel, esetleg vékony keretben, alányomással.

A LAP GRAFIKAI ARCULATA /DESIGN-JA

A lap grafikai-esztétikai arculatát elsősorban a tipográfiai elrendezésének egysége mutatja meg. Általában két nagy betűtípust (tipográfiát) ismerünk

és alkalmazunk, a talpas ANTIKVA betűket, és a talpnélkülit, a GROTESZK betűket, s ezen belül számos betűcsaládot kínál a PC-nk. A szövegben a fontos részt kiemeljük (kövér), az „idézetet” dőlten (kurzíva), a „hangsúlyos idézetet” esetleg a szerző nevét (is kurzíva, kövér) dőlten jelezzük. A betűk nagy családjának minden típusát nem ildomos felvonultatni egy lapszámban, s ha lehet, egyfajta betűtípussal ötleteljünk. A betűk pont-nagyságáról is érdemes szót ejteni: 8 pontos – petit, 9 pontos – borgisz, 10 pontos – garmond, 11 pontos – kisciceró, 12 pontos – ciceró, 14 pontos – mittel, 16 pontos – tercia, 18 pontos – másfél ciceró, 20 pontos – text, 24 pontos – két ciceró, 28 pontos – két mittel, és így tovább. Általában 10 pontos betűk (garmond) már könnyen olvashatók. Ügyelnünk kell a sorközökre is: vannak széles (emelt) és keskeny (normál) sorközök, ezt a PC-n lehet beállítani, ahogy a hasábok szedésének szélességét is. Ha keskenyebb hasábokat alkalmazunk, ügyeljünk a hasábok közötti (legalább 0,5 cm) távolságra. A szöveg címét (fejlécét) nagyobb betűvel (esetleg más típusú betűvel is) szedhetjük, szükség szerint színnel vagy kis dekórral is díszíthetjük, ám ne vigyük túlzásba a csicsásságot. Ha illusztratív anyagot (rajzolt vagy fotót) alkalmazunk a szövegben, kellően kiemeljük (esetleg vékony keretben), képaláírással jelöljük az információt (kitől, miért került oda, stb.). Suliújság 'csinálásban' ugyan kísérletezhetünk, de az experimentálásunk ne fulladjon káoszba, katyvasz-egyvelegbe. A megtervezett és sikeresen kinyomtatott lapnak – a

tartalmán kívül – esztétikai értéke is van, amit szívesen lapozgatunk, annál inkább is, ha fizetni kell érte pár centet is.

SZERKESZTŐSÉG

Ha az iskola elhatározza, hogy iskolalapot ad ki (kétheti, havi, negyedéves periodicitásban), tegye azt teljes felelősséggel, azaz szánjon rá 'anyagi' fedezetet is. A kijelölt szerkesztőségtől pedig – élén a főszerkesztővel – teljes mértékben elvárhatja a szép és tartalmas lapkészítést. A lap tartalmát – ideológiáját – természetesen az igazgatói tanács határozza meg. Ha csak az iskolai hírekre korlátozódik a lap tartalma, ajánlatos néhány tematikát feltüntetni, mint pl. igazgatói/pedagógiai rovat, iskolai hírek, eredmények és kitüntetettek rovata, alkotói rovat, kütyü rovat, csere-bere rovat, diákhumor rovat, stb. Ha az iskola más iskolával is 'barátkozik', ildomos lenne a barátskola híreiből is becsempészni a lapba érdekes 'anyagot'. Ez növelhetné a példányszámokat is. Természetesnek tartom, hogy a megjelent lapot az iskola vezetősége értékeli és kiértékeli. Ha sikeres és hasznos iskolalapot készítünk, elvárható – sőt kötelező! – a szerkesztőséget, de főleg a főszerkesztőt honorálni és tisztességesen jutalmazni. A szellemi munkának is van pénzben kifejezhető értéke.

Ezt a szellemi/manuális munkát – az iskolai lapcsinálást is – segíti évről évre az immár nyolcadik alkalommal megrendezett MÉDIASZTÁR országos diák-újságírói tehetségpályázó verseny a Schola Privata Gutaiensis rendezvényében.